

СУДОВІ ФОРМИ ЗАХИСТУ ПРАВ ПАЦІЄНТІВ

Суворова К.С.,
студенткаНауковий керівник: Бондар О.Г., к.ю.н., доцент
Запорізький національний університет

Стаття присвячена аналізу й поясненню можливостей захисту прав пацієнтів при зверненні до суду. Досліджено юридичний конфлікт як наслідок дефектів надання медичної допомоги.

Ключові слова: захист прав пацієнтів, досудові способи захисту прав пацієнтів, юридичний конфлікт.

Суворова К.С. / СУДЕБНЫЕ ФОРМЫ ЗАЩИТЫ ПРАВ ПАЦИЕНТОВ / Запорожский национальный университет, Украина

Статья посвящена анализу и объяснению возможностей защиты прав пациентов при обращении в суд. Исследован юридический конфликт как следствие дефектов оказания медицинской помощи.

Ключевые слова: защита прав пациентов, досудебные способы защиты прав пациентов, юридический конфликт.

Suvorova K.S. / JUDICIAL PROTECTION OF PATIENTS' RIGHTS / Zaporizhzhya National University, Ukraine

The article is sanctified to the analysis and explanation of possibilities of protection of rights for patients at an address to the court. A legal conflict is investigational as a result of defects of grant of medicare.

Key words: patient rights protection; pre-trial methods of patient rights protection, legal conflict.

Особливістю професійної медичної діяльності є наявність достатньо великої кількості підстав для можливого невдоволення пацієнтів. Навіть найменше відхилення від результатів, яких очікує пацієнт, здатне вплинути на виникнення конфліктної ситуації. Коли мова йде про життя й здоров'я, то людська свідомість, емоції перебувають в особливому стані. Справді, помилки можуть траплятися у будь-якій сфері діяльності людини, однак у жодній іншій галузі вони не набувають такого суспільного значення, як у медицині.

Держава визнає право кожного громадянина України на охорону здоров'я і забезпечує його захист (ст. 8 Закону України «Основи законодавства України про охорону здоров'я») [4]. Права й законні інтереси пацієнтів можуть бути порушені як у разі невідповідності результату лікування очікуванням пацієнта, так і при дефектах надання медичної допомоги, тому важливо розглянути форми захисту порушених прав фізичних осіб, яким надавалась медична допомога [1, с. 419].

Треба, без сумніву, вважати правильною точку зору В.Н. Кудрявцева, який стверджував, що теоретичне вивчення юридичного конфлікту призначено для того, щоб встановити можливість норми права впливати на зародження, розвиток і вирішення конфлікту і, якщо можна, використати юридичний інструментарій для пом'якшення, припинення конфлікту або його попередження. Із цієї причини як для медиків, так і для юристів знання передумов, динаміки й шляхів розв'язання подібних конфліктів з юридичним змістом є необхідним. Під юридичним конфліктом у сфері медичної діяльності слід розуміти відкрите протистояння суб'єктів медичних правовідносин, пов'язане з реалізацією ними інтересів взаємовиключного характеру. Суб'єктами юридичного конфлікту у сфері медичної діяльності можуть виступати фізичні (пацієнт, лікар, що займається приватною практикою) та юридичні особи (лікувальна установа, орган управління охорони здоров'я). За ступенем суспільного значення необхідно виділяти медичні проступки й злочини, а за ступенем вини – винні й невинні діяння [6, с. 94-98].

Класифікацію юридичних конфліктів у сфері медичної діяльності необхідно провести за декількома критеріями.

Залежно від предмета правового регулювання юридичні конфлікти можуть бути:

- адміністративно-правові;
- кримінально-правові;
- цивільно-правові й ін.

За тривалістю юридичні конфлікти у сфері медичної діяльності бувають:

- короткочасні;
- довгострокові.

Залежно від теоретичних особливостей юридичного конфлікту й практики надання медичної допомоги розрізняють два види юридичних конфліктів:

- ті, які виникають із правовідносин при наданні медичної допомоги;
- ті, які виникають із правопорушень при наданні медичної допомоги.

Судовий захист прав пацієнта є варіантом відновлення порушених прав і законних інтересів за допомогою звернення до судових органів. Суд є органом державної влади, що наділений владними повноваженнями. Судова система – це найбільш адекватний і дієвий засіб захисту прав пацієнта у разі незадоволення якістю надання медичної допомоги.

У науково-практичній літературі медичної та правової спрямованості існують різні точки зору щодо ролі цього способу захисту прав пацієнтів. Є.В. Козьмінін зазначає, що «у свідомості тих громадян, чії права так і залишилися порушеними, існує думка, що судовий розгляд – це клопітка і неперспективна справа. Серед причин не звернення до судів постраждалі пацієнти зазвичай називають: надмірну тривалість судового розгляду, сумнів у незалежності судово-медичної експертизи, високий рівень держмита та інших судових витрат». Схожу думку висловлює А.А. Старченко: «Дуже тривалим і неповоротким є і судовий рівень захисту прав пацієнтів. Від моменту подачі скарги до винесення рішення проходить півтора-два роки. Перерви між судовими засіданнями тривають по 2-3-4 місяці. За цей час виростають діти, яким була надана неякісна допомога, і вмирають літні пацієнти, так і не дочекавшись правосуддя». У свою чергу, більш оптимістичну точку зору висловлює Є.В. Ушаков, який вважає, що «вести судову справу досить клопітно. Проте в складних і спірних випадках врегулювання конфлікту через суд є єдино можливим способом, і з цим доводиться змиритися. Пацієнт може звертатися до суду самостійно, але може діяти і через різних помічників і посередників». Як перша, так і друга точки зору є цілком обґрунтованими. Разом із тим хотілося б відзначити, що, незважаючи на більш тривалий (як правило) період розгляду «медичних» справ у судах, в результаті рішення, що приймаються, є більш об'єктивними, ніж рішення, прийняті тими чи іншими досудовими органами (посадовими особами).

Основними способами судового захисту прав пацієнтів є: а) звернення пацієнта з адміністративним позовом на неправомірні дії органів влади, їх посадових і службових осіб; б) звернення пацієнта із позовною заявою у порядку цивільного судочинства. Відповідно до ст.ст. 55, 56 Конституції України кожному гарантується право на оскарження в суді рішень, дій чи бездіяльності органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб [3]. Окрім цього, конституційною гарантією є і право на відшкодування матеріальної і моральної шкоди, завданої незаконними рішеннями, діями чи бездіяльністю органів державної влади, органів місцевого самоврядування, посадових і службових осіб при здійсненні ними своїх повноважень. Це право деталізовано у нормі ст. 140 Кодексу адміністративного судочинства України. Особа, яка вважає, що порушено її права, свободи чи законні інтереси у сфері публічно-пра-

вових відносин, має право звернутись з адміністративним позовом до суду. При вирішенні справи по суті суд може задовольнити адміністративний позов повністю або частково чи відмовити в його задоволенні повністю чи частково [2].

Отже, підсумовуючи вищесказане, можемо зробити висновок, що на сьогодні в Україні створені умови для реалізації пацієнтами як права на медичну допомогу, так і права на оскарження дій медичних працівників у разі виникненні юридичного конфлікту, пов'язаного з наданням медичної допомоги. Кожний зі способів досудового захисту прав і звернення до суду мають свої переваги й недоліки, однак варто підкреслити, що при виникненні юридичних конфліктів у сфері медичної діяльності в українського пацієнта сьогодні є досить широкий вибір цивілізованих способів і засобів відновлення порушених прав при наданні медичної допомоги.

ЛІТЕРАТУРА

1. Берн І., Езер Т., Коен Дж., Оверал Дж., Сенюта І. Права людини у сфері охорони здоров'я: практичний посібник / За наук.ред. І. Сенюти. – Львів : Вид-во ЛОБФ «Медицина і право», 2012. – С. 4192.
2. Кодекс адміністративного судочинства України від 6 липня 2005 року № 2747-IV // Відомості Верховної Ради України. – 2005. – № 35-36, 37. – Ст. 446.
3. Конституція України : Прийнята на п'ятій сесії Верховної Ради України від 28 червня 1996. – № 30. – Ст. 141.
4. Основи законодавства України про охорону здоров'я: Закон України від 19 листопада 1992 року № 2801-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1993. – № 4. – Ст. 19.
5. Про інформацію: Закон України від 2 жовтня 1992 року № 2657-XII // Відомості Верховної Ради України. – 1992. – Ст. 650.
6. Стеценко С.Г., Стеценко В.Ю., Сенюта І.Я. Медичне право України : Підручник / За заг. ред. д.ю.н., -проф. С.Г. Стеценка. – К. : Всеукраїнська асоціація видавців «Правова єдність», 2008. С. 94-98, 102-105.

УДК 342.951:351.82

ДО ПИТАННЯ ПРО ВЗАЄМОДІЮ СУБ'ЄКТІВ ПОПЕРЕДЖЕННЯ НАСИЛЬСТВА В СІМ'Ї ЩОДО ДІТЕЙ

Ткаленко О.М.,
аспірант

Одеський державний університет внутрішніх справ

Стаття присвячена аналізу сутності взаємодії суб'єктів попередження насильства в сім'ї щодо дітей, у результаті якого виокремлено та проаналізовано основні форми (напрями) такої взаємодії та вироблені пропозиції щодо її вдосконалення.

Ключові слова: насильство в сім'ї, діти, суб'єкти попередження, взаємодія, форми (напрями) взаємодії.

Ткаленко О.М. / К ВОПРОСУ О ВЗАИМОДЕЙСТВИИ СУБЪЕКТОВ ПРЕДУПРЕЖДЕНИЯ НАСИЛИЯ В СЕМЬЕ В ОТНОШЕНИИ ДЕТЕЙ / Одесский государственный университет внутренних дел, Украина

Статья посвящена анализу сущности взаимодействия субъектов предупреждения насилия в семье в отношении детей, в результате которого выделены и проанализированы основные формы (направления) такого взаимодействия и выработаны предложения по его усовершенствованию.

Ключевые слова: насилие в семье, дети, субъекты предупреждения, взаимодействие, формы (направления) взаимодействия.

Tkalenko O.M. / ON THE INTERACTION OF SUBJECTS PREVENTION OF DOMESTIC VIOLENCE AGAINST CHILDREN / Odessa State University of Internal Affairs, Ukraine

The article is dedicated to analyze of the essence of interaction between the subjects of preventing domestic violence against children, resulting in isolated and analyzed the basic shape (direction) of this interaction and to proposals for its improvement.

Interaction of subjects prevention of domestic violence on children proposed understood as based on the laws and regulations, agreed on goals, time and place of action designed to address common challenges to prevent violence against children.

The attention that according to the development of society, government reform in the country is gradually improving existing forms of cooperation and new ones. However, in any case, the optimal interaction of preventing domestic violence against children, it is characterized by the following parameters: a wide range of subjects; functional feasibility of each subject, no duplication of functions each other; availability integrative body coordination agency cooperation and so on. In addition, for effective interaction must be clearly defined interacting units, their objectives and scope of interaction made allocation of responsibilities defined specific forms of interaction and performers who must be clarified put before them the common task. Please ensure mutual exchange of information, to identify ways and means of communication between interacting units, and to continuously monitor the implementation of agreed joint activities.

Key words: domestic violence, children, subjects of prevention, interaction, shape (direction) of interaction.

Ефективне попередження насильства в сім'ї взагалі та щодо дітей зокрема неможливе без належної взаємодії всіх суб'єктів такого попередження, зокрема органів державної влади, місцевого самоврядування, громадських організацій тощо. Насильство в сім'ї є комплексною про-

блемою, і тільки шляхом комплексного підходу до її вирішення можна досягти позитивного результату.

Дослідженню проблеми насильства в сім'ї та пошуку ефективних засобів її вирішення присвячені наукові роботи вчених із різних галузей знань, зокрема А.Б. Благої,